

Kolumbán Levente

A viasz erejéből

Az ijedtség gyógyításának szimbólumai egy gergyókilyénfalvi öntóasszony rítusaiban

1. Bevezetés: a betegség és a gyógyító specialista

Az ijedtséget az egyén lelki életében bekövetkező, valamely trauma kiváltotta zavarként, egyensúlyvesztésként foghatjuk fel. (Vö. pl. Komáromi 2001. 112.) Az ijedtségnek betegséggként való kezelése általában a gyermeki világba van száműzve, a lelki élet egyensúlyában fellépő zavar ilyenén való orvoslására a „felnőttek” életében ritkán kerül sor.

Az itt elemzett mágikus gyógyító eljárásnak gyermekkoromban magam is több alkalommal alanya voltam. Az azóta eltelt idő során újra és újra felmerült bennem a kíváncsiság a gyermekkor „homályából” átszüremkedő titokzatos emlényomok iránt, míg végül néprajz szakos egyetemi hallgatóként, gyűjtői szándéktól vezérelve, felidézze is lettem az eseménynek, hogy a régi közvetlen és az újabb közvetett tapasztalatok révén eljussak a megszövegezésig, végső soron a régóta óhajtott, vágyott értelmezésig.

Az „etnográfus meséje” 2003 márciusában kezdődik, amikor kérésemre a gergyókilyénfalvi¹ öntóasszony, Kolozsi Erzsébet (szül. 1935) örömmel vállalkozott rá, hogy tudását, az ijedtség gyógyítása céljából végzett „szívöntés” rítusát megmutassa és lefolyását hangszalagra mondja.

A „specialista” nyugdíjaztatásáig egy gyógyszerteráiban dolgozott, ismeri tehát a gyógyszerkészítmények hatásait, és ismerőseit ma is ellátja a nehezen beszerezhető orvosságokkal. Az öntóasszonyi szerep gyógyítói ténykedéseinek csak egyik vonatkozása. A „hagyományos” eljárást általában a gyerekek körében végzi, felnőtteknél az ijedtség gyógyítására idegnyugtató szereket javasol.² Szerepkörében a „hagyományos” és a „modern” világ elemei találkoznak, az édesanyjától örökölt tudás és a tanult tudás ötvöződik, a kihívás minőségének függvényében aktivizálja az említett tudásrétegek valamelyikét. A két réteg elkülönülése a tevékenységhez fűződő attitűdben, lelki beállítódásban is tetten érhető. Öntóasszonyként, tevékenységének sikerét „a katolikus Istentől kapott tudomány, kegyelem” biztosítja, míg gyógyszeres kezelés esetében a megfelelő forrásból beszerezett gyógykészítmény hatóanyagába vetett bizalom a siker záloga. Az említett

¹ Gergyókilyénfalva (Chileni), Hargita megye.

² A szakirodalom megállapításait szem előtt tartva, miszerint a gyermeki kultúrában olyan archaikus elemeket találunk, amelyek a felnőttekéből már eltűntek, elmondhatjuk, hogy a gyerekek körébe „száműzött” gyógymódot korábban a felnőttek körében is alkalmazhatták, de az idők során az ő világukból kiszorult.

tudásrétegeket mélyen vallásos hite lengi át, a gyógyítás tudományának családi örökségét is isteni kegyelem eredményének tekinti.³ A „szívöntéshez” kapcsolódó megnyilatkozásai – rejtetten vagy expliciten – saját identitását is kifejezik: megnyilatkozásaiból egy olyan énkép rajzolódik ki, amely a rítus elvégzésére őt alkalmassá teszi. A gyógyítás gyakorlatát hitbéli meggyőződése, intenzív vallásos élete, az Istentől kapott kegyelmek és a szentek közbenjárásai is támogatják.

2. A gyógyítás mágikus rítusa

Az öntőasszony az ijedtségtől megbetegedett gyermek vagy felnőtt gyógyítása végett két fémcsészébe méhviaszt készít elő, egy legalult deszkával befödi és a tűzhelyre teszi, hogy lassan megolvadjon. A beteget lefeküdteti egy ágyra, közel a tűzhelyhez, és mellé helyez egy széket. Amikor a két edényben megolvadt és felhevült a viasz, akkor az egyik csésze tartalmát a jobb kezében tartott tál hideg vizébe önti, hogy a víz felszínén formálódjon ki az az alak, amitől a beteg megijedt. A viasz öntése közben, keresztvetésekkel mondja a rítus imaszövegét:

*„Az Atya, a Fiú és a Szentlélek Istennek nevében. Ámen.
Hiszek egy Istenben, bízom egy Istenben,
hogy az a Jóisten lakozzék őbenne.
Menj el gonosz Sátán, ne kísérts engemet,
mert van nékem fejem, fejem az Úristen,
menjek⁴ elejébe, megfelel képembe!
Szent Anna asszony, Szent Erzsébet asszony
esedezzen az ő vigasztalásáért.
Nyerje meg isten előtt az ő vigasztalását,
hogy ezáltal a kicsi viasz által*

³ „A megboldogult édesanyámtól örököltem. Édesanyám 92 éves vót, azt mondotta, hogy legalább szám szerint biztos az életibe 300 gyereknek, legalább 10 felnőttnek ezt a műveletét megcsinálta. Ezt ő egy idős nénitől tanulta, me megboldogult bátyám mindég szokott megjíedni a kutyáktól, mindentől, s akkor éjszaka nem aludt, felkelt s szaladt s sírt. S akkor ő vett egy öreg néninek egy liter pálinkát, hogy ő ne kéjjen mindég fizesse, hogy írja le neki az imát, hogy ő tanulja meg, hogy ő is tudja gyógyítani a gyermekeket. A megboldogult édesanyám 92 évig, 96 évig élt, soha életébe egyet nem káromkodott, a Jóisten nagyon sok szenvedést adott neki, mert el kellett gondolnia egy, az apósát, akinek 18 évig csak térdén készített cipőkkel tudott járni, térdből le kellett vágni a lábait, a térdére tettek valami műanyagot, s pálcával, két térdén járt. Ő ezt a Jóisténtől elviselte, valószínű, hogy ezt a katolikus istentől kapott tudományt, kegyelmét azért kapta meg a Jóisténtől, hogy ő sok-sok szenvedés után soha a Jóistent meg nem bántotta, s csak mindég imádkozta, különböző formákba, hogy adjon neki erőt, hogy az örök boldogságba bejusson, amit ő tanult, hogy a földön csak így szerezzük meg az örök életet, no de hát azért ő ezt a kegyelmet megkapta.”

⁴ Véleményünk szerint szövegromlásról van szó. Egy pusztinai szövegváltozatokban: „Ha nem hiszed, **menj elejibe**, és megfelel az én képembe!” (Vö. Táncoz 2000. 337–340., A Gonosz lehetetlenség elvű elhárítása c. alfejezet.)

*mindenféle a szívetől kihúzzattatódjék s megvigasztalódjék,
amiképpen az Úr Jézus is megvigasztalódott a Jordán vizén.
Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek,
miképpen kezdetben vala, most és mindenkor és mindörökkön
örökké, ámen.”*

A viaszöntés műveletét kilencszer végzi el a beteg feje, szíve és lábai fölé, háromszor ismételve meg a műveletsort. A két csészére azért van szükség, hogy a műveleteket folyamatosan végezhesse. Amikor mind a 27 művelettel elkészült, mutatóujját a tál vízbe mártja és keresztet rajzol a beteg fejére. Utána megnézi és megmondja a betegnek, hogy mit látott a viasz felszínén, azaz hogy a beteg mitől ijedt meg. Hogyha a rítus sikerrel járt, s a „gyermek szívéből ez a probléma megoldódott”, akkor a víz felszínén a viasz már semmilyen alakot nem formál.

3. A szimbolikus kontextus

A fentiekben bemutatott egyéni viszonyulást és a rítus mozzanatait nevezhetjük az esemény reális kontextusának. Elhagyva ezt a kontextust, lehetőségünk nyílik rá, hogy a mágia társaságában eljussunk a szimbólumok világába.

A mágiát a racionális tudat, sőt a néprajzi szakirodalom egy része is téves viláértelmezésnek minősíti, amely csak a a világ fölötti ellenőrzés látzatát valósítja meg, és ennek megfelelően a mágikus gyógyító eljárásoknak is legfőbb sajátossága a valóság és a valóság képzetének „szándékos és megfontolt” összetévesztése. Mágia alatt eszerint az a hit értendő, amely a tényleges „valóság” ellenőrzése helyett csak az ellenőrzés illúziójával kecsegtet. A mágikus-vallásos világkép „belső” mágia értelmezése ettől a felfogástól gyökeresen különbözik, hiszen a természetfölöttiben hívő ember épp azt a világot fogja fel valóságosnak és egyetlen létezőnek, amit a materialista látszatvilágnak gondol.

A mágia „látszatvalósága” a rítusban használt tárgyakra is hatással van, a mágiában hívő ember számára ezek a tárgyak átlényegülnek, új jelentéseket kapnak. A mágikus cselekvésekben a „hétköznapi eszközök már nem hétköznapi jelentésükkel vesznek részt, [...] az anyagok pedig általában »prima matériák«” (Komáromi 2001. 117.), esszenciálisak: a méhviaszból alakatlan forrongó Anyag, majd a Káosz vizein megszilárduló Forma a fémcsuporból olvasztótégely, a tál vízből a Teremtés Vize stb. lesz. Ugyanakkor a homeopatikus mágia mellett az ima, a ráolvasásszöveg kapcsán a szómágiát, a kimondott szó ösztönző és kényszerítő erejébe vetett hitet is tetten érhetjük.

A rituális eljárás cselekvéseiben tehát a hétköznapi használatú tárgyak átlényegülnek és szimbolikus-mágikus jelentésekkel telítődnek. A szimbolikus kontextus körvonalazása során a rítus elemeit jelképekként olvassuk

újra, és a szimbólumok világában találjuk meg a vonatkozó referenciákat. A jelentéseket megragadni és a szimbólumok titkos nyelvét felfedni vágyva, megérzéseink mellett az *archetipális mítoszkritika*⁵ módszerével és Mircea Eliade (1996, 1997.) és mások megállapításaitól vezérelve igyekszünk elvégezni az értelmező munkát, amely nem annyira az egyes szimbólumok „megfejtésére” törekszik, hanem ezek értelmezésével a gyógyító rítus jelképeinek rendszerét a durand-i paradigma (vö. Durand 1977.) mentén kívánja megrajzolni, hogy közelebb juthassunk a rítus vélhető (valós?) jelentéseihez. A rítus szimbolikus olvasata során az elemzés előbb a cselekvésben fellelhető szimbólumokat mutatja be, majd az imaszöveget helyezi a vizsgálat görcsöve alá.

3.1. A rítusok

A gyógyító eljárásban a rituális tisztaság képzetei többször is előfordulnak. Az öntőasszony lelki tisztasága, a bűnöktől való mentesség („fel volt készülve a szentmisére”), a böjtölés követelménye, az eljárásban szereplő víz tisztasága („a kútból kell merni”) egyaránt az eljárás sikerének feltételei. A szívöntés elvégzésének idejére is szabályok vonatkoznak: a kiemelt fontosságú napokon – szerda és péntek – végzett művelet Krisztus misztériumával, a bibliai szenvedéstörténettel teremt kapcsolatot, ugyanakkor a Mária jelenés üzenete is aktualizálódik.⁶ A kiválasztott napokon a transzcendens erők hathatósabb segítségére lehet számítani.

Az edény mint körülhatárolt terület, intimitásszimbólum. A csuprok a feminitást jelképezik, de nemcsak a feminoid jelleg miatt van kettő belőlük (a kettős szám feminin szimbólum), hanem azért is, mert a beléjük kerülő szilárd forma – a viasz, mint tartalom és mint befogadott – a feminitás érvényesítette destruktív és asszimiláló tendencia révén alakatlan materiává lesz.⁷ A viasz attribútuma a forróság, a belső energia, ezért értelmezésünk szerint a rítusban nem mint a méhektől származó szent anyag, esszencia, hanem mint az ólom helyettesítője tűnik fel. A másik edény, a tál tartalma a víz, az alakatlan és hideg anyag. A forró viasz és a

⁵ „Az archetipális mítoszkritika módszerének egyik leglényegesebb alapelve, hogy alkalmazói a szokásos szimbólumértelmezésektől eltérően nem a jelölők, hanem a jelölt képzet-tartományok felől közelítenek az anyaghoz, és ily módon próbálják meg a képzelet archetipikus struktúráit egyetlen összefüggő rendszerbe illeszteni.” (Tánczos 2000. 9.)

⁶ „A gyógyulási nap a szerda vagy a péntek, mert az Úr Jézus péntek napon halt meg a kereszten és a pénteki napon szoktam ezt a műveletet végezni. Ezt kérte a Szűzanya is az utolsó jelenésében, hogy a szerda és a pénteki napon böjtöljenek, imádkozzanak. Úgy, hogy ezt a két napot szoktam én is, édesanyámtól örökölttem. A szerda vagy a péntek a gyógyulási nap.”

⁷ A nőiség az anyag, a matéria révén is jelképeződik. Ezt alátámasztandó hadd utaljunk Hamvas Bélának a Willendorfi Vénuszról írott művére, melyben a szerző a nő valódi lényegét annak „anyagvallásában” („mert az anyag az *anya* és a matéria a *mater*”) és az ebből fakadó „betölteni” és „megtölteni” törekvésében ragadja meg. (Vö. Hamvas 2002. 167–168.)

hideg víz találkozásában az örök univerzális ellentétpár, a tűz és a víz, kerül kapcsolatba. Találkozásuk eredménye nem egybeolvadás, hanem anyag és forma elkülönülése, a „forró” a „hideg”-ben szublimálódva ölti fel tökéletes alakját. A szétválasztás eme dinamikus gesztusa a heroikus képletstruktúra működésére vonatkozik, ugyanakkor a drámai struktúra progresszív sémáját is felfedezni véljük a rítus 27 műveletének egymásutánjában: a megolvadt viasz – a formátlan, kaotikus anyag – az egyes mozzanatokban formálódó zavaros alakzatai révén fokozatosan tart a beteljesülés felé, eljutván az eredeti és végső tökéletesség magasabb létformájába, az egységet jelképező geometriai idom, a kör állapotába. A két csoporban szétválasztott anyag egy harmadik, a tálban lévő víz révén szintetizálódik, és a hármasság totális állapotába jut.

A rítus elemeinek egymás után való következése során a három testtájék válik a cselekmények célpontjává. Az emberi test mikrokozmoszában a fej, a szív és a láb, mint a teljesség szintézise jelenik meg.⁸ A fej az emberi test mikrokozmoszában az égi szféra, a „fenti” világ jelképeként tűnik fel. A fej ugyanakkor a lélek tartózkodásának a színhelye is. A szív az élő szervezet központja, az érzelmek, a jó és a rossz lakhelye. A szív a test mikrokozmoszában a középpont archetípusának a szimbóluma, az intimitás jelképe, amely izomorf a ház, a hajó, a sírbolt stb. szimbólumokkal. A láb a mikrokozmosz alsó végpontja, a „lent” világa. A haladás iránya a fejtől a láb felé tartó alászállás, a test birtokba vétele. Ha ezt a haladási irányt egy imaginárius tengelynek képzeljük el, akkor ez a tengely a mikrokozmosz három szféráját, „bolygóegét” kapcsolja össze. A mikrokozmosz rétegeinek középpontját jelképező testtájékok – fej, szív, láb – egy központi összekötő tengelyen szintetizálódnak, s az alászállás – mint misztikus utazás – ebben a középpontban valósulhat meg. (Vö. Eliade 1997. 51–58.)

Mindhárom testtájékhoz hozzátartozik a „lakozás” képzele: az ijedtséget okozó gonosz démon a „lakozás” révén birtokolja az említett testtájékokat. A tálban lévő víz „a lappangó lét egyetemes lényegét jelképezi [...], amelyben a létezés minden lehetősége benne rejlik” (Eliade 1997. 195.). A tálban formálódó viasz a vízzel való találkozás – a teremtés – pillanatában hirtelen megszülető szigetként⁹ tűnik fel, és az „alakot öltés kozmogóniai gesztusát ismétli” (vö. Eliade 1997. 195.). A viaszban alakot öltő ijedtségokozó, a „forma” állapotába kerülve, az emberi világ részévé – általunk felismerhetővé – is lesz. A teremtett szigettel analóg viasz, a „forma” elveszíti az anyagban lappangás időnkívüliségét, és kiemelkedése pillanatától az

⁸ Ugyanakkor nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a makrokozmosz analógiájára az emberi test hármasság felosztásában, a három világszférát is beazonosíthatjuk. A fentről lefelé való haladás a betegség eltávolításának irányát is jelöli.

⁹ A sziget képében föltűnő viasz konvergál a majdani, a művelet végén létrejövő kör jelképezte teljességgel.

Idő és Élet emberként megtapasztalható törvényeinek rendelődik alá. (Vö. Eliade 1997. 196.) A gyógyító az emberi mikrokozmosz „lakozási helyeiből” kívánja eltávolítani a Gonoszt, a mágikus eljárás által kényszerítve, hogy hagyja el a testet, és költözzön át a viaszba, hogy ott az alakot öltés és a felismerhetővé válás révén eltávolítódjék, ő maga is alárendelődjön az Idő és az Élet ismertebb, emberként is megélt törvényeinek. A „megijedt ember számára kézzelfoghatóvá válik a benne lejátszódó folyamat analógiája” (Komáromi 2001. 117.), és ez gyógyítás folyamatában is fontos szerepet kap, mert „a viaszöntés alapját az alakanalógia elve képezi: hasonló hasonlóval gyógyítható” (Hoppál 1990. 710.). Az analógiás mágia működési elve – hasonló(t) a hasonlóval – a misztikus struktúra sajátja is egyben.

Mind eközben a beteg nyugalmi pozícióban van, mozdulatlanul¹⁰ – le kell fektetni –, és a művelet közben csendben kell maradnia¹¹, mert a szótlanúság – a „beszélő” civilizációtól való eltávolodás – fokozza a mágikus eljárás eredményességét.

A testrészek szimbólumai közé sorolhatjuk a tál jobb kézben tartását és a mutatóujjat, amellyel a beteg homlokára keresztet rajzolnak. A kéz, a kézben tartás hatalmi szimbólum, az anyag (a tálban formálódó viasz) feletti uralmat jelképezi, a jobb oldal pedig a pozitív hatalmat jeleníti meg. A mutatóujj az ítélelhozatal, a döntés jelképe, ugyanakkor cselekvése (a homlokra rajzolt kereszt) révén a teremtő erőt testesíti meg¹², és ugyanakkor a mágikus védetség elérését is szolgálja. Ha a keresztrajzolás gesztusát az imaszövegben a Krisztus keresztségére vonatkozó kijelentéssel együtt tekintjük („a szívetől kihúzzattatódjék s megvigasztalódjék, amiképpen az Úr Jézus is megvigasztalódott a Jordán vizén”), akkor nyilvánvaló, hogy a gyógyult beteg újjászületése a keresztség általi újjászületéssel rokonítható.

Végezetül a számok jelképiségére kell kitérnünk. A gyógyulás érdekében 27 művelet elvégzése szükségeltetik. A 27-es szám kétféleképpen is felírható: $3 \times 3 \times 3 = 27$ vagy $9 \times 3 = 27$. Az első esetben a hármas szám, mint az Istenség, az univerzum és az ember szintézise jelenik meg, a második esetben a kilences az isteni rendezőelvet, míg a hármas szám az előbb említett szintézist jeleníti meg. A két szimbolizmus egyszerre érvényesül, hiszen a számszimbólumok mindkét esetben a misztikus struktúra fő működési elvét, magát a szintézist valósítják meg.

¹⁰ Arról sem feledkezhetünk meg, hogy a mozdulatlan testtartásnak gyakorlati okai is vannak: a tálban formálódó viasznak nem szabad megmozdulnia, mert különben a művelet nem sikerül.

¹¹ „Amíg melegsik a viasz, keresztet vetünk, ha a családtagok erre kíváncsiak, nézik, néha csöndben hallgatnak, hallgatják az imát, és végzik velem együtt a Miatyánk, Üdvözlégy imádságot.”

¹² A mutatóujj a kereszténységben a Szentlélek erejének a szimbóluma is.

3.2. Az imaszöveg¹³

A gyógyító rítus közben elvégzett imaszövegek (Miatyánk, Üdvözlégy és a fent idézett archaikus népi ima) a mágikus cselekvés kontextusában átminősülnek, funkciót váltanak: mind a hivatalos egyházi imák, mind a népi imaszöveg ráolvasásként, tehát mágikus szöveggént is szolgálnak, bár az imavégző tudatában a szent szövegek kérő jellege is hangsúlyozottan jelen van.

A rítus központi része az elvégzett népi ima. A szöveg bevezető formulája az istenséggel való kapcsolatot teremti meg az istenbe vetett hit megvallása révén. Az „én” hite és bizalma a gyógyító művelet sikerének feltétele, ugyanakkor az istenségnek a betegben is jelen kell lennie („*lakozzék őbenne*”), az isteni megszállottság nélkül a gyógyítás nem lehet eredményes. A következő sorokban a beteg maga szólal meg, a szómágia révén a Sátán „lehetetlenség elvű elhárítása” történik: a Gonoszt a fejben, azaz a test mikrokozmoszának égi szférájában lakozó istenséghez küldi. A „lehetetlenség elvű elhárítás” mellett a szentek, Szent Anna és Szent Erzsébet, égi közbenjárása („*esedezzen az ő vigasztalásáért*”) is segíti a Gonosz eltávolítását. Az eljárás sikerességét egy bibliai analógia erősíti meg: a szívöntés rítusa analogikus kapcsolatba kerül egy a szent előidőben megtörtént eseménnyel, Jézus megkeresztelésével.¹⁴ Ha Jézus „megvigasztalódása” a keresztség szimbolizmusát ismerve a Jordán vízében való alámerülést, az ott lakozó sárkánnyal vívott küzdelmet és a sárkány legyőzését jelenti (vö. Eliade 1997. 199.), akkor az ijedség okozója is, a tengeri sárkányhoz hasonló sors, legyőzetés, a szívből való „kihúzzattatódás” vár.

A szakrális történet átsugárzik a rítus kontextusába, kényszerítő hatással van a Gonoszra, hogy a Gonosz eltávolításával helyreállhasson az ember és az istenség, az ember és az univerzum korábbi harmóniája.

3. Összegzés

A mágikus cselekvés sikerrel járt, az ijedség okozója alakot öltött és az anyagba távolított, hogy a „kikerekedő” viasz formájában átadja helyét az Egységnek. A „Mi” világunkban a „Másik” behatolása által okozott kár felszámolódott.

¹³ Az imaszövegek elválasztása a rítus részeitől az értelmező „barbár” gesztusa, amelynek egyedüli mentsége az elemzés áttekinthetőbbé tétele, hiszen a szöveg maga is rituális cselekvés, velük alkot egységet. Olyannyira elválaszthatatlanok, hogy amikor az öntőasszony a kérdező számára „szóról szóra” elmondja, képzeletében – erre utaltak gesztusai – el is végzi a szívöntés műveleteit.

¹⁴ Aranyszájú Szent János szavaival élve: „Amikor fejünket a vízbe mártjuk, az »óembert« mintegy elnyeli a sír, s amikor kijövünk, már az »új ember« vagyunk.” (Idézi: Eliade 1997. 198.)

Miben rejlik az eljárás sikerének záloga? – tehetjük fel az akár szkeptikusan is hangzó kérdést. Megállapításaink valóban közelebb vittek-e a rítus lényegéhez a Szellem teremtésének és a Gonosz kiűzetésének misztériumához? Megfejtettük-e a rituális cselekvésekben és az ima tömör nyelvvezetésében élő és azokat éltető szimbólumok titkos világát, hogy általuk mi is részeseivé lehessünk a formateremtés átszellemített gesztusának? Válaszul csak a bizonytalanság érzetével barátkozhatunk. A szimbólumok, bár sikerült rendszerbe helyeznünk őket, nem fedik fel igazi arcukat, a róluk kimondott gondolatok nyomán elérhetetlenebbekké lettek mint valaha. Állnak csillagképekben és tükröt tartanak felénk, hogy arcunkon a felejtés keserű ráncaira ismerhessünk.

Végül szolgáljon, hogy az elemzés, a szimbólumról szimbólumra való haladás megérezte, hogy kapcsolatnak márpedig lennie kell, a jelképek nem egymástól elszigetelten, magányos üstökösként világítanak, hanem „kozmosz” viszonyok láncolata szervezi rendszerré őket, és ha rábukkanhatunk Ariadné fonálára, sikerrel vehetjük az értelmezés alatt felmerülő akadályok sorát. Egy-egy felfedezett kapcsolat – ha az archetipális mítoszkritikától támogatva is – elhitette, hogy ha csak időlegesen is, de részesei vagyunk a szimbólumok közötti térnek.

Az elemzés rítusának végezetével kilépünk a világértelmezés szimbolikus regiszteréből, amely csupán a gyermekkor homályából közvetíthet – sejtelmes formában – a „ijedtségéből” kinövő, a szent szimbólumokat megtagadó modern emberek felé. Az elemzés során megvalósítottuk az egységes egész szétbontását, és ennek minden negatív következménye a „(poszt)modern” világértelmező módszerek számlájára írandó.

A „specialista” számára azonban a szimbolikus-misztikus világ kapuja nem zárult be. A szívóntás és az „eseményről” való beszélés – a kíváncsi néprajzostól faggattatva – továbbra is részét képezi mindennapjainak. Az öntőasszony számára a „szentség” nem távozott el világából, hiszen neki megadatott az istenséggel való együttélés kegyelme, ő nemcsak kívülről nézi a szimbólumok tükörfelszínét, hanem a hit és az átélés révén a tudhatón túli Van mögött élhet bennük és általuk.

Szakirodalom

DURAND, Gilbert

1977 *Structurile antropologice ale imaginarului*. Introducere în arhetipologia generală. București

ELIADE, Mircea

1996 *A szent és a profán*. Budapest

1997 *Képek és jelképek*. Budapest

HAMVAS Béla

2002 A Willendorfi Vénusz. In: *Arkhai*. Budapest, 161–171.

HOPPÁL Mihály

1990 Népi Gyógyítás. In: *Magyar Néprajz* VII. Budapest, 693–725.

HOPPÁL Mihály – JANKOVICS Marcell – NAGY András – SZEMADÁM

György

1997 *Jelképtár*. Budapest

KOMÁROMI Tünde

2001 Az ijedtség. In: Czégényi Dóra–Keszeg Vilmos (szerk.): *Emberek, szövegek, hiedelmek*. Kolozsvár, 112–141.

TÁNCZOS Vilmos

2000 *Eleven ostya, szép virág*. A moldvai csángó népi imák képei. Csík-szereda

